

УДК 261.7

Степан Костюк

**Репресоване духовенство
Української греко-католицької церкви
(на основі фондів Тернопільського обласного
краєзнавчого музею)**

Досліджено фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею. У науковий обіг уперше введено узагальнену інформацію про матеріали священників-мучеників тоталітарного комуністичного минулого.

Ключові слова: духовенство, церква, єпископ, мученик, парох, устав

Stepan Kostyuk

Repressed clergy of the Ukrainian Greek Catholic church (on materials of the funds of the Ternopil regional museum of local lore)

The funds of the Ternopil regional museum of local lore are investigated. The summarized information about collected materials on the priests-martyrs of the totalitarian communist regime is introduced into scientific circulation for the first time.

Keywords: clergy, church, bishop, martyr, priest, statute

Враховуючи реалії сьогодення, формування «теологічного» фонду музейної збірки – актуальне. Основне джерело інформації – науково-популярне видання. Серед зауваженого, заслуговує на виокремлення книжка Богдана Головина «Мученики та ісповідники Української церкви ХХ століття. Нариси. Статті. Дослідження», зокрема каталожна шухлядка «Культурна група. Персоналії... 2», а також роздільник – «Мученики УГКЦ, уродженці Тернопільщини і ті, хто долею служби був пов'язаний з Тернопільщиною» [1]. Біографічно-нарисовий виклад матеріалу вважаємо, проте, своєрідним іменним покажчиком, покликаним надати маловідомі факти життя представлених особистостей. Даною публікацією передбачено зацікавити «сторони» щодо подальшого формування фондів священнослужителів.

Пантеонний список складають: о. Євген Алиськевич* (1912–1980) – уродженець с. Добриводи Збаразького району** Тернопільщини [1,

* Витримано алфавітну подачу прізвищ.

** Застосовано сьогоднішній адміністративно-територіальний поділ районів області.

8. Державно-церковні відносини

с. 6–71]; о. Василь Баран (1909 р. н.) – уродженець с. Рай Бережанського району Тернопільщини, парох с. Цебрів Зборівського району [1, с. 71–75]; Владика УГКЦ Авксентій Бойчук (1888–1971) – уродженець с. Іване-Пусте Борщівського району Тернопільщини, настоятель та ректор духовної семінарії у м. Станіславі /Івано-Франківськ [1, с. 75–77]; Преосвященний Кир Никита Будка (1877–1949) – уродженець с. Добромірка Збарзького району Тернопільщини, перший український католицький єпископ Канади, відбудовував Зарваницю [1, с. 77–81]; о. Йосип Бучинський (1891–1941) – уродженець с. Застав'я Тернопільського району Тернопільщини, парох с. Петриків цього району (1930–1938), с. Мишковичі (з 1938), знищений більшовиками у Львівській тюрмі [1, с. 81–85]; Владика Василь Величковський (1903 – 1973) – уродженець Станіслава, настоятель монастиря Уставу Чину Найсвятішого Ізбавителя (ЧНІ) у Тернополі 1942 р. [1, с. 86–90]; о. Омелян Гадзевич (1914–1995) – уродженець с. Буданів Теребовлянського району Тернопільщини [1, с. 90–94]; о. Іван Галібей (1894–1947) – уродженець с. Устя Зелене Монастириського району Тернопільщини, парох с. Дуплиська (1920–1925) Чортківського повіту, с. Скоморохи Буцацького району Тернопільщини, загинув у Сибіру [1, с. 94–98]; о. Василь Глуховецький (1884–1968) – уродженець Львівщини, парох с. Острів, с. Велика Березовиця (нелегально), останні роки прожив у с. Буцнів (у швагра о. Василя Куриласа) Тернопільського району Тернопільщини [1, с. 98–100]; о. Володимир Гончар (1910 р. н.) – уродженець с. Лошнів Теребовлянського району Тернопільщини, в'язень львівських «Бригідок», Воркути (с. 100–104); о. Іван Заверуха (1881–?) – уродженець с. Гадинківці Гусятинського району Тернопільщини, пастир у с. Котів та с. Рибники Бережанського району Тернопільщини, примусовець Караганди (1950–1955) [1, с. 105–106]; о. Степан Захарків – уродженець с. Вишнівчик Підгаєцького району Тернопільщини, 1945 року на священника рукоположений єпископом Миколою Чарнецьким (ЧНІ), служив у кафедральному соборі Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії (Тернопіль) [1, с. 106–109]; о. Мар'ян Кашуба (1909–1941) – уродженець с. Великі Гаї Тернопільського району Тернопільщини, розстріляний у Бердичівській тюрмі [1, с. 109–111]; о. Михайло Кисіль (1911–1996) – уродженець Борщівського району Тернопільщини, служив у Коломиї, концтабори Комі АРСР відбув упродовж 1945–1952 років [1, с. 111–114]; о. Павло Коваль (1913–1981) – уродже-

нець с. Кобилля Збараського району Тернопільщини, парох с. Заруддя Зборівського району Тернопільщини, 1951 року заарештований, опісля амністії працював у Тернополі муляром – нелегально відправляв Богослужіння [1, с. 114–116]; о. Степан Колтунюк (1908 р. н.) – уродженець с. Синява Збараського повіту, парох с. Баріш (1935) Бучацького повіту, с. Нижнів Тлумацького району Івано-Франківської області, м. Городенка (1944 – до 1946), нелегальне становище на Тернопільщині [1, с. 116–119]; о. Микола Конрад (1876–1941) – уродженець с. Струсів Терехівлянського району Тернопільщини, доктор філософії та богослов'я, навчитель Йосифа Сліпого, замордований енкаведистами [1, с. 119–120]; о. Мирон Кордуба (1894–1980) – уродженець м. Тернопіль, парох с. Грабовець Микулинецького деканату, с. Ладичин, відбув табори Уралу та Мордовії, 1956 року повернувся у Тернопіль, у підпіллі – с. Великі Гаї, похоронений у Тернополі [1, с. 121–131]; о. Петро Кордуба (1870–1944) – уродженець м. Тернопіль, організатор із Митрополитом Андреем Шептицьким прощі в Єрусалим, парох на Львівщині, перебував у Сибіру, відійшов у вічність, повертаючися додому (м. Красноярськ) [1, с. 131–135]; о. Євген Кравчук (1912 р. н.) – уродженець с. Великі Бірки Тернопільського району Тернопільщини, працював у Львівській духовній академії, науковий працівник Львівського музею українського мистецтва (1944), 1948-го заарештований на 25 років (Магадан), 1967 – повернувся у Тернопіль [1, с. 135–138]; о. Василь Курилас (1891–1978) – уродженець Львівщини, в'язень «Бригідок» (Львів), парох с. Буцнів (1932) Тернопільського району Тернопільщини, 1945 – заарештований (табори Мордовії), повернувся у Буцнів, похований у с. Острів [1, с. 138–141]; о. Іван Кушнір (1912–1988) – уродженець с. Ласківці Терехівлянського району Тернопільщини, семирічним почав сліпнути, вилікувався водою джерела Зарваниці, монах (Йосип) ЧСВВ (Бучач), 1948 – заарештований, 1968 – повернувся у с. Великі Гаї Тернопільського району Тернопільщини, єпископ [1, с. 141–143]; о. Олександр Малицький (1879 – 1953) – уродженець с. Вікно Гусятинського району Тернопільщини, парох с. Шляхтинці Тернопільського району Тернопільщини, поет [1, с. 143–148]; о. Іван Пасіка (1892–1968) – уродженець с. Лошнів Терехівлянського району Тернопільщини, у Тернопільській гімназії та університеті Львова навчався з Йосифом Сліпим, священник храму Різдва Христового (1917, Тернопіль), 1945 – заарештований [1, с. 148–151]; о. Степан Ратич

8. Державно-церковні відносини

(1890–1968) – уродженець Львівщини, співпрацівник храму Різдва Христового (1919, Тернопіль, згодом – парох), 1945 – заарештований, 1959 – повернувся [1, с. 151–153]; о. Степан Сампара (1897–1976) – уродженець с. Прошова Тернопільського району Тернопільщини, професор духовної семінарії та Богословської Академії (Львів), 1945 – ув'язнений (Читинська область Росії), 1964 – звільнений, похований у Прошовій [1, с. 153–157]; о. Євстахій Смаль (1922–1991) – уродженець с. Байківці Тернопільського району Тернопільщини, 1942 – вступив у ЧНІ, перебував на спецпоселенні (1944–1958), висвячений Преосвященним Миколаєм Чарнецьким (1957) [1, с. 157–159]; о. Богдан Стойко (1915 р. н.) – уродженець с. Осташівці Зборівського району Тернопільщини, висвячений єпископом Никитою Будкою (1944, Львів), парох с. Підгайчики, с. Худобинці, 1949 – заарештований [1, с. 159–161]; о. Василь Станислав (1912–1988) – уродженець смт Микулинці Тереховлянського району Тернопільщини, парох с. Прошова, с. Смолянка, с. Скоморохи, 1950 – заарештований, 1959 – повернувся, похований у Микулинцях [1, с. 162–165]; о. Володимир Теленко (1908 р. н.) – уродженець м. Коломия, служив у с. Біла (нелегально) Тернопільського району Тернопільщини [1, с. 165–168]; о. Микола Цегельський (1896–1951) – уродженець с. Струсів Тереховлянського району Тернопільщини, парох с. Сороки Гримайлівського деканату, 1947 – засуджений на 10 років (Мордовія, Читинська область Росії), упокоївся в Бозі табірником [1, с. 168–173]; Владика Микола Чарнецький (1884–1959) – уродженець с. Семаківці Городенківського району Івано-Франківщини, ЧНІ, доктор філософії та богослов'я, настоятель монастира у Ковелі, 12 років концтаборів, 1957 – повернувся у Львів [1, с. 173–177]. Особистий фонд духівника налічує: «Рідкісні документи» – 1, «Фотографії» – 1, «Плакати, листівки» – 3, «Рідкісні книги» – 4, «Науково-допоміжні матеріали» – 1, поза нумерацією – 1; о. Микола Шаварин (1915–2011) – уродженець с. Качанівка Підволочиського району Тернопільщини, закінчив Львівську Богословську Академію та філологічний факультет університету (Львів), парох с. Іванівка Підволочиського району Тернопільщини, 1950 – заарештований, 1957–повернувся, останніми роками – викладач Тернопільської вищої духовної семінарії ім. Патріарха Йосифа Сліпого [1, с. 177–184]; о. Михайло Шевчишин (1931 р. н.) – уродженець Львівщини, монах, 1970 – висвячений, ЧНІ, парох храму Успення Пресвятої Богородиці

(Тернопіль) та с. Байківці Тернопільського району Тернопільщини [1, с. 184–187]; о. Йосип Яримович (1882–1946 ?) – уродженець с. Корличі Перемишлянського району Львівщини, парох смт Скалат (1909), на Бережанщині (1914 – до 1918), с. Настасів (1922) Тернопільського району Тернопільщини, 1945 – заарештований [1, с. 187–194; 2].

Висновки. Наявність місць провадження душпастирської діяльності конкретного слуги Божого надає можливість опрацювання метричних книг. Спостережені записи збагатять історію зазначеного населеного пункту, доповнять родовідні корені, окреслять інтелектуальний рівень означеного часового простору духовно-морального, культурно-мистецького та громадсько-суспільного життя.

1. Головин Б. Мученики та ісповідники Української церкви ХХ століття. Нариси. Статті. Дослідження / Б. Головин. — Тернопіль : Просвіта, 2000. — 244 с.; іл.
2. Фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею.